

دکتر عبدالرسول جوکار^۱
 مرضیه رستمی فروشانی^۲

بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی معلمان پژوهنده در نواحی آموزش و پرورش شهر شیراز

چکیده

در این پژوهش رفتار اطلاع‌یابی معلمان پژوهنده در نواحی آموزش و پرورش شهر شیراز مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش پیمایشی است و برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شده است. جامعه آماری مورد مطالعه را ۷۳ نفر از معلمان پژوهنده شهر شیراز تشکیل می‌دهند. فعالیتهای پژوهشی مهمترین انگیزه و هدف جستجوی اطلاعات محسوب می‌شود. از میان انواع اطلاعات، اطلاعات علمی اهمیت بیشتری دارد. معلمان پژوهنده از دو روش رسمی و غیر رسمی استفاده می‌کنند که از میان منابع رسمی به ترتیب کتاب، گزارشهای تحقیقاتی و نشریات ادواری مورد استفاده بیشتری قرار می‌گیرند و از میان منابع غیر رسمی مشورت با همکاران از اهمیت بیشتری برخوردار است. اکثر پاسخگویان در جهت دستیابی به اطلاعات مورد نیاز استفاده از منابع چاپی را ترجیح می‌دهند. درین منابع الکترونیکی از اینترنت و پس از آن از پایگاههای اطلاعاتی استفاده می‌شود. موجود نبودن منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، کمبود وقت کافی در جستجوی اطلاعات وعدم آشنایی با نظام‌های رایانه‌ای به ترتیب از عوامل مؤثر بر عدم دسترسی آسان به اطلاعات محسوب می‌شوند. عوامل مختلفی از قبیل رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی وسابقه تدریس و رفتار اطلاع‌یابی پاسخگویان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و معلمان پژوهنده در جستجوی اطلاعات از الگوی مشابهی پیروی می‌کنند.

۱- دانشیار بخش علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شیراز

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد بخش علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شیراز

مقدمه

علت وجودی هر نظام اطلاعاتی استفاده‌ای است که از آن می‌شود. اهمیت این مسأله تا به آنجا است که رانگانانان به استفاده کنندگان به منزله هسته مرکزی کلیه فعالیتهای کتابخانه می‌نگرد و پیوسته بر این اصل تأکید می‌ورزد که همه تلاشها باید در راستای برآورده کردن نیاز استفاده کنندگان صورت پذیرد (کارناساها، ۱۳۷۳). نیاز اطلاعاتی پژوهشگران آموزشی از یک طرف مربوط به آخرین دستاوردهای یافته‌های علمی و از طرف دیگر در رابطه با مسایل و مشکلات نظام آموزشی است. معلمان و مربیان به عنوان مدیران فرآیند تدریس - یادگیری به اطلاعاتی نیاز دارند که آنان را در جهت افزایش کارآیی مطلوب در امر یادگیری یاری رساند. در جهت برآوردن نیازهای اطلاعاتی یاد شده لازم است ساز و کار مناسب اطلاع‌رسانی در تعلیم و تربیت کشور به نحو مطلوب و مؤثر تقویت گردد. از آنجایی که وزارت آموزش و پرورش در سالهای اخیر هزینه زیادی را صرف تربیت نیروی انسانی پژوهشگر نموده است. تمرکز بر کیفیت رفع نیازهای اطلاعاتی این گروه نقش تعیین کننده‌ای در تصمیم‌گیریها و همچنین قرار گرفتن هزینه‌ها و انرژی در مجرای صحیح خود ایفاء می‌کند.

بیان مسأله

از آنجایی که کتابدار یا متخصص اطلاع‌رسانی به عنوان مشاور اطلاعاتی همواره در تعامل همیشگی و مؤثر با محقق قرار دارد ناگزیر است از نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان و همچنین مهارتها و شیوه‌های دستیابی آنان به این اطلاعات آگاهی داشته باشد. پژوهش حاضر بر آن است تا با بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی معلمان پژوهنده در نواحی آموزش و پرورش شهر شیراز به نتایجی در این زمینه دست یافته و پیشنهاداتی را در جهت بهبود کیفیت وضعیت کتابخانه‌های آموزش و پرورش ارائه دهد.

اهمیت مسأله

به علت تفاوت سطح آگاهی اطلاع‌رسانی، الگوهای اطلاع‌یابی متنوعی در جوامع اطلاعاتی مختلف مشهود است. کاوشگران بانک‌های اطلاعاتی همواره بر تعدیل این‌گونه

رفتارها تأکید ورزیده‌اند تا تعامل بین بانکهای اطلاعاتی و نیاز واقعی استفاده کنندگان را بهبود بخشند. با توجه به گسترش سریع مراکز اطلاع‌رسانی و استفاده از نظامهای پیچیده فناوری استفاده کننده جهان سومی که هنوز در حلقه دستیابی سنتی به اطلاعات گرفتار آمده است ناگزیر است هر چه سریع‌تر خود را با تحولات جدید فناوری تطبیق دهد. از این رو در کشورهای در حال توسعه تحقیقاتی زیر بنایی و پایه لازم است تا اساس و شالوده پیشرفتهای نظام اطلاع‌رسانی در آینده را ترسیم کند. رفتارهای اطلاع‌یابی از آن دسته پژوهشهایی است که می‌تواند دیدگاه متولیان اطلاعاتی را نسبت به نظام اطلاع‌رسانی فعلی تثبیت نموده و آنان را در یافتن راهکارهای مناسب توزیع اطلاعات یاری رساند.

اهداف پژوهش

علاوه بر هدف اصلی پژوهش که بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی معلمان پژوهنده می‌باشد، اهداف زیر نیز مورد نظر قرار گرفته است:

- تعیین اهداف و انگیزه معلمان پژوهنده در جستجوی اطلاعات؛
- تعیین نوع اطلاعات مورد نیاز معلمان پژوهنده؛
- تعیین منابع اطلاعاتی مورد استفاده معلمان پژوهنده؛
- تعیین نحوه دستیابی معلمان پژوهنده به اطلاعات مورد نیاز؛
- تعیین مسایل و مشکلات موجود در دسترسی آسان معلمان پژوهنده به اطلاعات؛
- تعیین کتابخانه‌ها یا مراکز اطلاع‌رسانی مورد استفاده معلمان پژوهنده؛
- تعیین تأثیر عواملی همچون مقطع تحصیلی، سابقه تدریس و رشته تحصیلی بر رفتارهای اطلاع‌یابی.

پیشینه تحقیق

اولین مطالعات در زمینه رفتارهای اطلاع‌یابی به دهه ۱۹۴۰ باز می‌گردد، ولی کار جدی در این زمینه به دهه ۱۹۵۰ مربوط است. بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی به طور عملی پس از

آزمایشهایی که طی دهه ۱۹۵۰ در مؤسسه تحقیقاتی کرنفیلد^۱ انجام گرفته است آغاز شد و تا کنون محققان و دانشمندان زیادی از جمله آلن^۲ و منزل^۳ در این حوزه به پژوهش پرداخته‌اند. اکنون با گذشت بیش از ۵۰ سال از پژوهشهای مربوط به این حوزه مطالعه بر روی رفتار استفاده کنندگان همچنان حائز اهمیت است. در این جا به ذکر چند نمونه پرداخته می‌شود.

- اکلیف (Oakleaf, 2000) در طی پژوهشی پیرامون بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی محققان علوم انسانی در دانشگاه کنت دریافت که در بین جامعه مورد پژوهش بین متغیرهایی از جمله زمینه موضوعی، مرتبه دانشگاهی، تجارب آموزشی، سن و جنس پاسخگویان و روشهای جستجوی اطلاعات آنان و همچنین نگرش افراد نسبت به روشهای پژوهش، منابع الکترونیکی و کتابداران رابطه وجود دارد (صفری راد، ۱۳۷۹).

- اورتگو (Ortego, 2001) رفتارهای اطلاع‌یابی پزشکی ساکنان منطقه روستایی در ((بیگ بند)) را مورد بررسی قرار داد. منطقه مذکور در مرزهای تگزاس غربی قرار دارد و منطقه‌ای دور افتاده و فاقد امکانات پزشکی است. به این منظور پرسشنامه‌ای بین افراد ۱۸ سال به بالا که در طی یک سال قبل دارای نیازهای اطلاعاتی در زمینه پزشکی بوده‌اند توزیع گردید. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که در میان ساکنان این منطقه پراستفاده کننده‌ترین افراد از منابع اطلاعات پزشکی خود پزشکان هستند و در بین سایر گروهها الگوهای اطلاع‌یابی متفاوتی وجود دارد.

- حیدری (۱۳۷۷) تحقیقی تحت عنوان بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی پژوهشگران نیروی دریایی سپاه پاسداران انجام داد. نتایج به دست آمده نشان داد مجموعه کتابخانه شخصی از سایر انواع کتابخانه‌ها بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد و بهره‌گیری از فناوریهای نوین اطلاع‌رسانی کم است. روز آمد بودن اطلاعات اولین انگیزه جستجوی اطلاعات است. منابع چاپی بیشترین میزان استفاده، کتب تخصصی داخلی و خارجی اولین منبع چاپی مورد استفاده و بانکهای اطلاعاتی بر روی دیسکهای نوری و دیسکت اولین منابع غیر چاپی مورد مراجعه

1 - Cranfield Institute of Technology

2 - Allen

3 - Menzel

پژوهش را تشکیل می‌دهد. ۲۵/۷۱ درصد از جامعه پژوهش به طور مستقیم " به قفسه‌های کتاب مراجعه می‌کنند و بیشتر مایلند جستجوی منابع غیر چاپی را به کمک واسطه انجام دهند. عبادالله عموقین (۱۳۸۰) تحقیقی را تحت عنوان ((بررسی نیازهای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز به منابع اطلاعاتی و نقش کتابخانه‌ها در تأمین این نیازها)) به انجام رساند. یافته‌ها نشان داد که مهمترین انگیزه و هدف پاسخگویان از جستجوی اطلاعات در مقطع دکتری انجام کارهای پژوهشی و انتشار آثار علمی و در مقطع کارشناسی ارشد انجام کارهای پژوهشی و انجام پروژه‌های درسی می‌باشد. پاسخگویان از هر دو منبع چاپی و رایانه‌ای برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز استفاده می‌کنند. اما میزان استفاده از منابع چاپی با ظهور فناوریهای نوین اطلاع رسانی بیشتر از منابع رایانه‌ای بوده و پاسخگویان از امکانات رایانه‌های موجود در دانشگاه رضایت کافی ندارند.

سؤالات پژوهش

۱. معلمان پژوهنده با چه اهدافی به جستجوی اطلاعات می‌پردازند؟
۲. معلمان پژوهنده به چه نوع اطلاعاتی نیاز مندند؟
۳. معلمان پژوهنده از کدام منابع اطلاعاتی استفاده می‌کنند؟
۴. نحوه دستیابی و کسب اطلاعات توسط معلمان پژوهنده چیست؟
۵. مسایل و مشکلات موجود در دسترسی آسان معلمان پژوهنده به اطلاعات کدام است؟
۶. معلمان پژوهنده از کدام کتابخانه‌ها یا مراکز اطلاع رسانی استفاده می‌کنند و نقش کتابخانه‌های آموزش و پرورش را در تأمین نیازهای اطلاعاتی چگونه ارزیابی می‌کنند؟
۷. تأثیر عواملی همچون مقطع تحصیلی، سابقه تدریس و رشته تحصیلی بر رفتارهای اطلاع‌یابی معلمان پژوهنده چگونه است؟

تعاریف عملیاتی

رفتار اطلاع‌یابی: منظور انگیزه و هدف جستجوی اطلاعات، نوع اطلاعات مورد جستجو و شیوه‌های جستجوی اطلاعات است.

منابع رسمی اطلاعات: عبارت است از کلیه اطلاعاتی که به صورت نوشته و چاپی وجود دارد.

منابع غیر رسمی اطلاعات: عبارت است از کلیه اطلاعاتی که به صورت شفاهی به دست می‌آید مانند شرکت در نشستها و همایشها.

معلمان پژوهنده: به کلیه معلمان که در طرح معلمان پژوهنده شرکت نموده و دارای فعالتهای تحقیقاتی می‌باشند اطلاق می‌گردد.

روش شناسی پژوهش

در این پژوهش محقق از طریق پرسش و به روش پیمایشی به سؤالات تحقیق پرداخته است.

۱. جامعه پژوهش:

جامعه مورد بررسی این پژوهش را ۷۳ نفر از معلمان پژوهنده نواحی چهار گانه آموزش و پرورش شهر شیراز تشکیل داده است. با توجه به بزرگ بودن حجم جامعه، تمام اعضای جامعه مورد بررسی قرار گرفت. از بین پرسشنامه‌های توزیع شده ۶۹ پرسشنامه تکمیل و عودت داده شد که یافته‌های پژوهش حاضر مبتنی بر تجزیه و تحلیل داده‌های استخراج شده از این پرسشنامه‌هاست.

۲. گردآوری داده‌ها:

پرسشنامه‌ای حاوی ۱۳ سؤال بسته و اسؤال باز ابزار دستیابی به اطلاعات بوده است. جهت سنجش روایی^۱ ابزار اندازه‌گیری از روایی صوری استفاده شده است. برای درستی روایی، پرسشنامه مورد قضاوت گروهی از استادان متخصص قرار گرفت. براساس نظرخواهی اصلاحات لازم در پرسشنامه اعمال گردید. به منظور بررسی پایایی^۲ آن از روش آزمون مجدد^۳

1 - validity

2 - Reliability

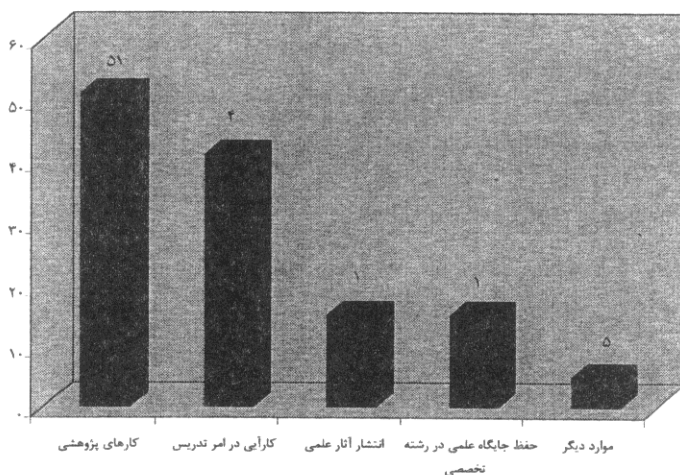
3 - Test- retest

استفاده شده است. نتایج حاصله از بررسی داده‌های استخراج شده در دو نوبت، ضریب پایایی ۰/۸۶ برای سؤالهای با گزینه‌های فاصله‌ای و بین ۰/۴۵ تا ۰/۷۰ برای سؤالهای با گزینه‌های اسمی به دست آمد که قابل قبول می‌باشد.

یافته‌های پژوهش: نتایج و پیشنهادات

۱. معلمان پژوهنده با چه اهدافی به جستجوی اطلاعات می‌پردازند؟

یافته‌های به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که اکثر پاسخگویان، یعنی معادل ۷۳/۹ درصد آنها بیش از هر فعالیتی در جهت انجام فعالیت‌های پژوهشی به اطلاعات نیازمندند. کارآیی در امر تدریس، انتشار آثار علمی و حفظ جایگاه علمی در رشته تخصصی به ترتیب در مراتب بعدی اهمیت قرار می‌گیرند. دلیل اصلی این امر را می‌توان در ماهیت شغلی پاسخگویان به عنوان معلم پژوهنده ذکر کرد. معلم پژوهنده معلمی است که در جهت انجام فعالیت‌های کاری خود با دیدی دانش پژوهانه به حل معضلات آموزشی در طی فرایند تدریس می‌پردازد و سعی می‌کند با انجام پژوهش‌های خاص و موردی راه حلی منطقی و علمی برای رفع مشکلات آموزشی دانش‌آموزان بیابد. از این رو است که انجام کارهای پژوهشی را نقطه عطف فعالیت‌های خود می‌داند.

نمودار ۱-۱: فراوانی نوع فعالیت‌های معلمان پژوهنده در کسب اطلاعات تخصصی

۲. معلمان پژوهنده به چه نوع اطلاعاتی نیازمندند؟

نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که ۷۱٪ یعنی ۴۷ نفر از پاسخگویان اطلاعات علمی را جستجو می‌کنند. از آنجایی که معلمان پژوهنده بیشتر با هدف انجام کارهای پژوهشی به جستجوی اطلاعات می‌پردازند این نوع اطلاعات می‌تواند آنها را در دستیابی مطلوب به اهدافشان یاری رساند.

۳. معلمان پژوهنده از کدام کتابخانه یا مرکز اطلاعاتی استفاده می‌کنند و نقش کتابخانه‌های آموزش و پرورش را در رفع نیازهای اطلاعاتی خود چگونه ارزیابی می‌کنند؟
نتایج به دست آمده حاکی از آن است که اکثر معلمان پژوهنده به‌طور همزمان از چند کتابخانه استفاده می‌کنند. کتابخانه‌های تخصصی با ۲۳٪ درصد فراوانی به نسبت بیشتری مورد استفاده قرار می‌گیرند. ۱۷٪ درصد به کتابخانه‌های دانشگاهی مراجعه می‌کنند.

جدول ۲-۱: محل کسب اطلاعات تخصصی

جمع		متغیر
درصد	تعداد	نوع کتابخانه
۲۳٪	۱۶	کتابخانه‌های تخصصی
۱۷٪	۱۲	کتابخانه‌های دانشگاهی
۴٪	۳	کتابخانه‌های عمومی
۰	۰	کتابخانه‌های آموزشی
۵۲٪	۳۶	استفاده معلمان از دو یا چند کتابخانه
۱۰۰٪	۶۷	جمع

در پژوهش حاضر سعی بر آن بود تا نظر پاسخگویان نسبت به نقش کتابخانه‌های آموزش و پرورش در تأمین نیازهای اطلاعاتی نیز مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس نتایج به دست آمده نشان داد که ۵۲٪ یعنی ۳۶ نفر از آنها نقش کتابخانه‌های آموزش و پرورش را در رفع نیازهای اطلاعاتی خیلی کم ارزیابی کرده‌اند. فقط ۷٪ درصد از پاسخگویان نقش این کتابخانه‌های را زیاد ارزیابی کرده‌اند. به نظر می‌رسد کمبود منابع کافی در کتابخانه‌های آموزش

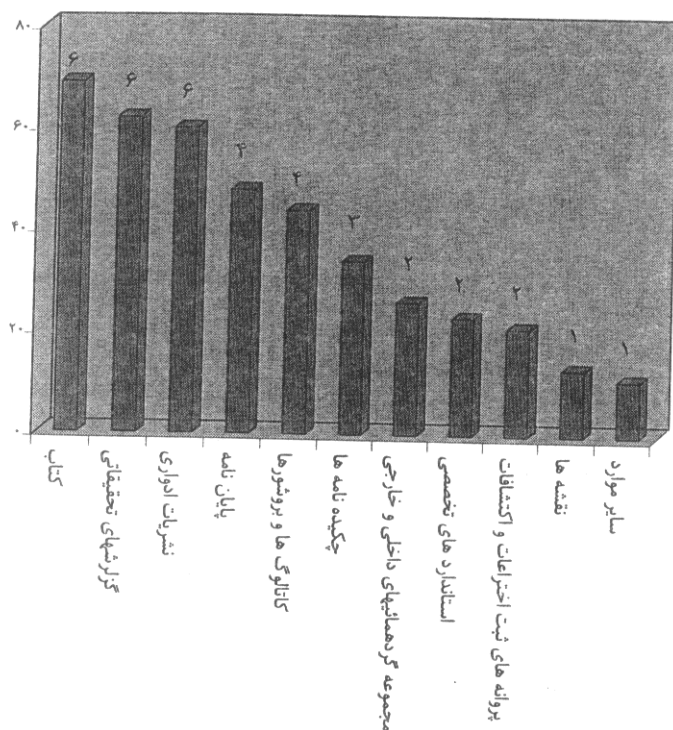

و پرورش، فاصله زیاد با این مراکز، همچنین عدم تجهیز مطلوب و مناسب کتابخانه‌های آموزشی به عنوان کتابخانه در دسترس معلمان از دلایل اصلی عدم رضایتمندی معلمان پژوهنده از کتابخانه‌های آموزش و پرورش و رجوع همزمان آنان به چند نوع کتابخانه است.

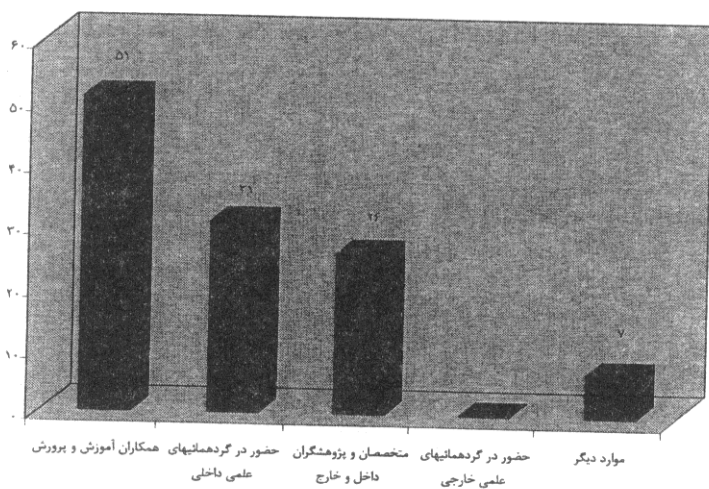
۴. معلمان پژوهنده کدام یک از انواع اطلاعاتی را مورد استفاده قرار می‌دهند؟

در جستجوی اطلاعات، استفاده از منابع رسمی و غیر رسمی دو شیوه متفاوت محسوب شوند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که در میان منابع رسمی کسب اطلاعات به ترتیب کتاب، گزارشهای تحقیقاتی و نشریات ادواری مورد استفاده بیشتری قرار می‌گیرد. دلایل استفاده از کتاب و نشریات ادواری را می‌توان در دسترس پذیر بودن آنها دانست. تقریباً اکثر مجموعه کتابخانه‌ها را این نوع مواد تشکیل داده‌اند و افراد با سهولت و سرعت بیشتری می‌توانند به آنها دست یابند، همچنین میزان آگاهی معلمان پژوهنده به این نوع مواد نسبت به سایر منابع اطلاعاتی بیشتر است. از آنجایی که حضور پاسخگویان در گردهماییهای داخلی و خارجی کم‌رنگ می‌باشد، مطالعه نتایج این نشستها در قالب گزارشهای تحقیقاتی مفید خواهد بود از این روست که پاسخگویان استفاه از این نوع مواد را پس از کتاب در اولویت قرار داده‌اند.

از منابع غیر رسمی کسب اطلاعات مشورت با همکاران آموزش و پرورش از اهمیت بیشتری برخوردار است. از دلایل اصلی این امر می‌توان به مواردی از قبیل سهل الوصول بودن همکاران، همچنین دستیابی سریع به پاسخهای احتمالی و کم هزینه بودن آنها اشاره کرد.

نمودار ۱-۳: توزیع فراوانی پاسخهای دریافتی به منابع رسمی کسب اطلاعات.

نمودار ۱-۴: توزیع فراوانی پاسخهای دریافتی به منابع غیر رسمی کسب اطلاعات

۵. نحوه دستیابی و کسب اطلاعات توسط معلمان پژوهنده چیست؟

بر اساس جدول شماره ۲ اکثر پاسخگویان در جهت دستیابی به اطلاعات مورد نیاز استفاده از منابع چاپی را در اولویت قرار می‌دهند. این در حالی است که استفاده همزمان از هر دو نوع منابع چاپی و غیر چاپی نیز قابل توجه است. در بین منابع الکترونیکی به ترتیب اهمیت از پایگاه‌های اطلاعاتی و پس از آن از اینترنت استفاده می‌شود.

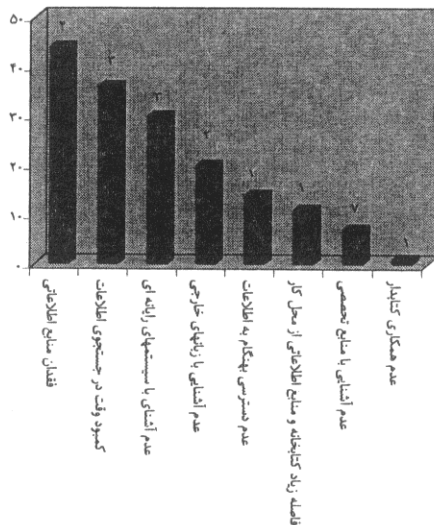
جدول ۲: شکل دستیابی به منابع اطلاعاتی

درصد	فراوانی	شکل دستیابی
۵۰/۷	۳۵	منابع چاپی
۱/۴	۱	منابع رایانه‌ای
۴۷/۸	۳۳	هر دو
٪۱۰۰	۶۹	جمع

دلیل اصلی استفاده از منابع چاپی را می‌توان دسترس‌پذیر بودن، سهولت استفاده، آشنایی با این نوع منابع، کم خرج بودن آنها و همچنین امکان توریق مطالب عنوان کرد. پاسخگویان به دلیل عدم آشنایی به منابع رایانه‌ای، عدم دسترسی به آنها، عدم آشنایی مطلوب با زبان انگلیسی، عدم آشنایی با مهارت‌های جستجوی اطلاعات در منابع الکترونیکی و همچنین گران بودن و وقت‌گیر بودن آنها به میزان کمی از این نوع منابع استفاده می‌کنند. یافته‌های به دست آمده نشان می‌دهد ابزار اصلی دستیابی معلمان پژوهنده به منابع اطلاعاتی مورد نیاز مشورت با همکاران است و پس از آن از برگه‌دان کتابخانه به نسبت بیشتری استفاده می‌کنند. در شرایطی که استفاده از منابع الکترونیکی در بین جامعه مورد بررسی متداول و همه‌گیر نشده است، استفاده چشمگیر منابع چاپی دور از ذهن نیست. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که پاسخگویان به میزان کمی به نمایه نامه‌ها و چکیده نامه‌ها مراجعه می‌کنند. دلیل عمده این امر را می‌توان در عدم آشنایی معلمان پژوهنده با این ابزارها به عنوان یکی از مهمترین منابع هدایت کننده در دسترسی به اطلاعات عنوان کرد.

۵. مسایل و مشکلات موجود در عدم دسترسی آسان معلمان پژوهنده به منابع اطلاعاتی چیست؟

نتایج به دست آمده نشان داد موجود نبودن منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، کمبود وقت کافی در جستجوی اطلاعات و عدم آشنایی با نظام‌های رایانه‌ای به ترتیب از عوامل مؤثر بر عدم دسترسی آسان به اطلاعات محسوب می‌شود.

نمودار ۱-۷-۴: توزیع فراوانی مشکلات موجود در عدم دسترسی آسان به اطلاعات

۶. تأثیر عوامل مختلف بر رفتار اطلاع‌یابی معلمان پژوهنده چگونه است؟

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین عوامل مختلف از قبیل رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی و سابقه تدریس با رفتار اطلاع‌یابی پاسخگویان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و معلمان پژوهنده در دستیابی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز از الگوی مشابهی پیروی می‌کنند. همان‌گونه که از نتایج تحقیق مشهود است علی‌رغم پیشرفتهای شگرفی که در نظامهای الکترونیکی بازیابی اطلاعات حاصل شده معلمان پژوهنده همچنان به الگوهای سنتی دستیابی به اطلاعات پایبندند. عواملی از قبیل عدم وجود امکانات رایانه‌ای کافی، عدم آگاهی معلمان نسبت به منابع الکترونیکی، فقدان اطلاع رسانی مطلوب نسبت به شیوه‌های دستیابی و عدم

آشنایی با نظام‌های رایانه‌ای همچنین عادت داشتن به استفاده از منابع چاپی و سهل الوصول بودن آن را می‌توان از عواملی دانست که جامعه مورد پژوهش را به استفاده از روشهای سنتی دستیابی به اطلاعات سوق داده است. حال آن که گسترش سریع فناوریها در محیطهای الکترونیکی جدید استفاده از این منابع را اجتناب ناپذیر کرده است. نظام آموزش و پرورش به منظور گسترش فعالیتهای پژوهشی ناگزیر به ارائه راه کارهای اساسی برای گسترش استفاده از این نوع منابع می‌باشد. امید است تصمیم گیرندگان این نظام با استفاده از متخصصان اطلاع‌رسانی و همچنین نیاز سنجی جامعه استفاده کننده هر چه زودتر به این مهم دست یابند.

پیشنهادات

۱. تقویت و تجهیز کتابخانه‌های تخصصی به عنوان مهمترین مرکز مورد مراجعه معلمان پژوهنده در کسب اطلاعات تخصصی حائز اهمیت است. تجهیز این نوع کتابخانه‌ها به فناوریهای نوین اطلاعاتی و امکان ارتباط با شبکه‌های اطلاع‌رسانی و از همه مهمتر اتصال به شبکه وب جهانی پیشنهاد می‌گردد؛
۲. ایجاد دوره‌های آموزشی کسب مهارتهای اطلاعاتی در محیطهای الکترونیکی جدید با حضور متخصصان با تجربه؛
۳. ایجاد ارتباط با مراکز اطلاع‌رسانی که از فناوریهای نوین اطلاعاتی برخوردارند مؤثر خواهد بود. در این راستا عقد قراردادهای همکاری با کتابخانه منطقه‌ای علوم و فناوری پیشنهاد می‌گردد.
۴. گسترش و تقویت کتابخانه‌های آموزشی به عنوان دسترس پذیر بودن محل تأمین اطلاعات توصیه می‌گردد.

منابع

- ۱- حیدری، عبدالمجید (۱۳۷۷). بررسی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران. ۱۰
- ۲- صفری راد، فاطمه (۱۳۷۹). بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و نقش کتابخانه‌ها در تأمین این نیازها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز ۱۰

- ۳- عبدالله عموقین، جعفر (۱۳۸۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز به منابع اطلاعاتی و نقش کتابخانه‌های دانشگاه در تأمین این نیازها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه شیراز.
- ۴- دریغ عنبران، جعفر (۱۳۷۷). "بחי نظری در باب بررسی استفاده کنندگان". کتابداری و اطلاع رسانی سال اول (۳) صص ۳۵-۱۴.
- ۵- کارناساها (۱۳۷۳). "بررسی رفتار استفاده کنندگان". ترجمه همایون حمیاری، پیام کتابخانه، سال چهارم (۱۲)؛ صص ۱۱۴-۱۰۵.
- ۶- مزینانی، علی (۱۳۷۶). "بررسی نیازها و کاربردهای اطلاعات در جوامع آموزشی و پژوهشی". پیام کتابخانه، سال هفتم (۲)، صص ۲۲-۱۰.
- ۷- مهر محمدی، محمود (۱۳۷۶). "پژوهش در آموزش و پرورش (ضرورت‌ها، بیم‌ها و امیدها)". فصلنامه تعلیم و تربیت، سال سیزدهم (۱)، صص ۱۹-۹.

- 8- Oakleaf Megan J. (2000) "The Information Seeking Behavior of Humanist. Schelarsatkent State University: A Study" Available visa [http:// www. Winona. Nsus. Edu/is-f/library-f/webind2htm](http://www.Winona.Nsus.Edu/is-f/library-f/webind2htm) (2000, september2).
- 9- Ortego, Glda Beaza (2001)" Health Information Seeking Behavior of rural Consumers in the big bend region of west Texas" PhD. Dissertation. Texas Women's University. Available via <http://www.lib.umi.com/dissertation/fullcit/3012871>.

منابع پیشنهادی برای مطالعه بیشتر:

- 1- Hewins, Eizabet. (1990) "Information Needs and Uses" Annual Review of Information Science and Technology. Vol25.
- 2- Martin, L.A. (1976) "User Studies and Library Planning", Library Trends. 24(1).
- 3- Mick, C.K., G.N. Lindesy, and D. Callahan. (1980) "Toward Usable User Studies: JASIS: Journal of the American Society for Information Science. 31(5): 135-140.
- 4- Pasily, W.J. (1968)." Information Needs and Uses" Annual Review of Information Science and Technology.3: 1-30.
- 5- Rolinson, J.H.Al-Shanbari, and A.J.Meadows. (1996). Information Usage by Biological Researchers", Journal of Information Science. 22(1): 47-53.
- 6- Seggern, Marilyn. Von.(1995). "Scientist, Information, and Reference Services". Reference Librarian (49-50): 95-104.
- 7- Wilson, T.D. (1981). " On User Studies and Information Needs" Journal of Documention. 37(1) : 3-15.